

Dějepis práce od 25. 5. do 29. 5.

Děti,

posílám práci na další týden. Tentokrát si budeme povídat o tragédii Marca Antonia a Kleopatry a jak se z Říma oficiálně stalo císařství. Řím se pomalu dostává do své závěrečné etapy. Než si začnete psát nový zápis, zopakujeme si něco z minulých hodin. Tentokrát posílám i více videí!

Mějte se krásně.

Lucie Jelínková.

Úkoly na tento týden:

- 1. Přečíst si text v učebnici str. 72 -75. a doporučuji také mé přiložené strany z učebnice Hravý dějepis 6**
- 2. Opakování**
- 3. Napsat si nebo nalepit si zápis**
- 4. Najdi si, co to je Hadriánův val – kde ho najdeš a kdo ho nechal postavit a proč – vše si zapíšeš do sešitu!**

5. Video a píseň k učivu:

<https://www.televizeznam.cz/video/slavedny/den-bitvy-u-actia-2-zari-152377>

<https://www.televizeznam.cz/video/slavedny/den-bitvy-u-actia-2-zari-152377>

<https://www.slavne-dny.cz/episode/10018908/den-zkazy-pompeji-24-srpen-79-n-l>

Sice jsme si už tuto píseň pouštěli, ale opakování je matka moudrosti ☺ -

<https://www.youtube.com/watch?v=OeiqS1P53Fw>

Obrázky jsou použity z: <https://www.invia.cz/blog/pompeje-zkamenela-tela/>

www.wikipedia.com

Opakování

Caesar je autorem několika výroků, které se používají dodnes. Pokuste se z textu odvodit, jaký mají tato rčení význam. Vysvětlete vlastními slovy.

„Kostky jsou vrženy!“ řekl Caesar, když se svým vojskem překročil řeku Rubikon a táhl na Řím. Bylo mu jasné, že tím rozpoutá občanskou válku.

.....

„Veni, vidi, vici“ = „Přišel jsem, viděl jsem, zvítězil jsem“ Tuto stručnou zprávu poslal Caesar senátu po vítězství nad barbary na východ říše.

.....

„I ty Brute“ jsou údajně poslední Caesarova slova, která pronesl v senátu při svém zavraždění, když mezi vrahy spatřil i svého adoptivního syna a přítele Bruta.

.....

Druhý triumvirát

- Po smrti C. vznikl druhý triumvirát v čele s těmito muži - **Marcus Antonius** [markus antónyus] a **GAIUS OCTAVIANUS** [gájus oktaviánus].
- Antonius se začal sblížovat s egyptskou královnou Kleopatrou, daroval jí území, které patřilo Římu → Octavianovi se to nelíbilo a zaútočil na ně u mysu ACTIA [akcija] → Antonius a Kleopatra poraženi, spáchali sebevraždu.
- Egypt se stal římskou provincií a **OCTAVIANUS** byl jediným vládcem – **PŘIJAL TITUL AUGUSTUS (VZNEŠENÝ) – Z ŘÍMA SE STALO CÍSAŘSTVÍ!!!**

Císařský Řím (31 př. n. l. – 476 n. l.)

Principát

- Augustus si nechával říkat princeps – první muž říše – proto se způsob vlády nazývá principát.
- Měl neomezenou moc, která se opírala o armádu.

Augustova vláda:

- Zahraniční politiku řešil mírovou cestou – **římský mír – pax Romana**.
- Velký rozmach stavební činnosti.
- Podporoval umění.
- Snažil se mnoha zákony pozvednout morální úpadek společnosti (např. rozklad rodiny).

- Před smrtí Augustus jmenoval své nástupce, vznikla monarchie.

Augustovi zástupci (1. st. n. l)

- Po Augustově smrti se na jeho místě vystříдалo mnoho vládců.
- **Caligula [kaligula]** – zpočátku oblíbený, poté byl zavražděn svou osobní stráží.
- **Nero** – zpočátku velmi oblíbený, ale poté si začal vyřizovat spory se svými odpůrci, říká se o něm, že zapálil Řím.
- Po těchto císařích přichází období adoptivních císařů – císař adoptoval schopného muže, aby vládl
- **Za dob adoptivních císařů má Římská říše největší rozlohu a je na svém vrcholu!!!**
- Velkou říši ohrožovali Germáni- vybudují LIMES ROMANUS – ochranná hranice proti Germánům.

Augustus

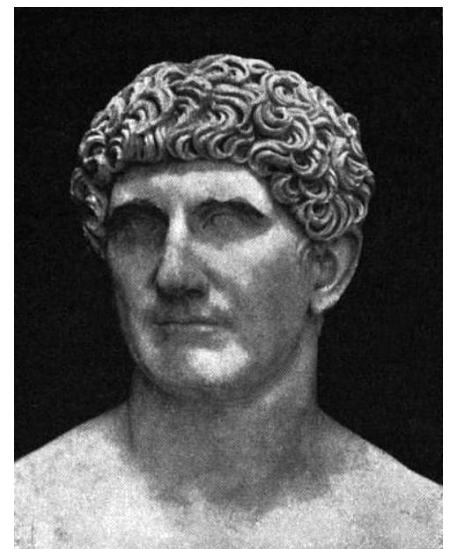

Pompeje

Kleopatra

Marcus Antonius

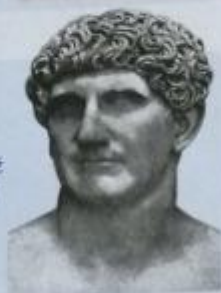
Obr. 31

– Octavianus (oktaviánus) Augustus
Vlastním jménem Gaius Octavius přijal potom, co ho Caesar adoptoval, jméno Octavianus. Zde je zobrazen již jako Augustus, což je titul, který přijal, když se stal samovládcem.

Obr. 32

– Marcus Antonius
Jeden z nejbližších Caesarových přátel. Již za jeho vlády vystrídával mnoho významných funkcí – byl například tribunem lidu.

Obr. 33

– Kleopatra VII.
Kleopatra z dynastie Ptolemaiovců (→ s. 89) si získala nejprve přízeň Caesara, s nímž měla syna Caesariona [cezarijóna]. Po Caesarově smrti si získala přízeň Marca Antonia a jejich vztah byl jednou z příčin pozdějších neshod mezi Octavianem a Marcem Antoniem.

Caesarova smrt

To se nelíbilo části nejvýše postavených Římanů, jejichž moc byla Caesarovou činností omezena. Skupina asi šedesáti senátorů zosnovala spiknutí. 15. března roku 44 př. n. l. byl Caesar na zasedání senátu zavražděn. Spiknutí se účastnili i lidé, které Caesar považoval za své blízké, včetně jeho chráněnce Marca Iunia Bruta [marka júnia].

Druhý triumvirát

Marcus Antonius, Octavianus, Lepidus

Caesarovi vrahové se domnívali, že po jeho smrti bude obnovena republika se všemi fungujícími úřady. To se ovšem nestalo. Caesar ve své závěti, která byla veřejně přečtena před lidovým shromážděním, označil za dědice svého adoptivního syna **Gaia Octavia** [gája oktávia]. (→ Obr. 31) Konzulem byl ale v té době **Marcus Antonius** [markus antónijus]. (→ Obr. 32) Oba soupeři se sice střetli v bitvě, nakonec se ale sblížili a společně s dalším Caesarovým stoupencem Markem Aemiliem Lepidem [emiliem] vytvořili **druhý triumvirát**. Na rozdíl od prvního triumvirátu byl dokonce stvrzen zákonem.

Bitva u Actia, konec republiky

Jakmile se chopili moci, zavedli triumvirové proskripce a vytáhli do boje proti Caesarovým vrahům, které porazili. Lepidus byl ale brzy zbaven vlivu a uchýlil se do ústraní. Marcus Antonius bojoval úspěšně na východě říše. Zároveň **se sblížil s Kleopatrou** a oženil se s ní, ačkoli manželku už měl, a byla to dokonce Octavianova [oktaviánova] nevlastní sestra. Pod vlivem Kleopatry připojil některé východní římské provincie k Egyptu. To vedlo k roztržce s Octavianem, který vyhlásil Kleopatře válku. V roce **31 př. n. l. v bitvě u mysu Actium** [aktyjón] Octavianovo loďstvo porazilo spojené loďstvo Marca Antonia a Kleopatry. Oba dva spáchali sebevraždu. Egypt se stal římskou provincií a Octavianus samovládcem. Tím **skončilo období římské republiky**.

Cicero

Římský politik (byl zvolen i konzulem), řečník a filozof Marcus Tullius Cicero [markus túlius] byl obhájcem republiky. Senát mu udělil titul Otec vlasti. Je autorem mnoha dodnes vzpomínaných citátů:

„Jen v nejisté době se pozná věrnost přítele.“

Cicero jako první v římské literatuře popsal, jak by se měly sepisovat dějiny.

„Historie je svědectvím času, světlo pravdy, život paměti, učitelka života, zvěstovatelka dávných dob.“

„Neznalí mohou být snadno donuceni k tomu, aby věřili.“

„Uprostřed zbrani zákony mlčí.“

- Koho nazýváme v českých dějinách Otec vlasti?

RÍMSKÁ REPUBLIKA

Obr. 35 – Řím

Centrem města byla náměstí, fóra. Nejvýznamnějším bylo **Forum Romanum** (1), ale byla budována i nová fóra, například Caesarovo (2) nebo Augustovo (3). Na obrázku vidíte také významné římské chrámy, jako byl **chrám Venuše a Romy** (4) nebo chrám **Jova Kapitolského** (5). Dalším typem staveb, které se v Římě objevují, jsou baziliky – tak Římané označovali stavby určené pro běžné každodenní setkávání i pro shromáždění občanů při soudních řízeních a obchodních jednáních. Se stavbou Iuliovy [Júlijovy] baziliky (6) započal Caesar. Státní archiv, kde byly uchovávány důležité písemnosti, se nazýval Tabularium (7). K významným římským pahorkům patřil **Palatin** (8). Po vzoru řeckých stadionů budovali Římané své cirky – závodistiště. Za vlády Iulia Caesara byl **Circus Maximus** (9) rozšířen tak, že mohli pojmout až 250 000 lidí.

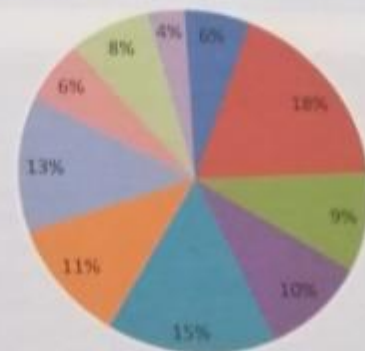
■ Egejská oblast	■ Egypt	■ Galie	■ ostatní oblasti
■ Malá Asie	■ Itálie	■ Podunají	
■ Sýrie	■ Hispánie	■ severní Afrika	

Na sklonku republiky vznikl tajnou dohodou tři mužů – Caesara, Pompeia a Crassa – triumvirát. Po smrti Crassa došlo k boji mezi Caesarem a Pompeiem. Caesar se stal diktátorem, provedl některé důležité reformy (např. reformu kalendáře). Zároveň ve svých rukou shromáždil značnou moc, což vadilo skupině senátorů, která ho roku 44 př. n. l. zavraždila. Po jeho smrti vznikl druhý triumvirát. Jeho vůdčími postavami byli Octavianus a Marcus Antonius. Došlo mezi nimi k boji, ve kterém zvítězil v roce 31 př. n. l. Octavianus a stal se jediným vládcem. Tak skončilo období římské republiky.

1. Popiš, jak vznikl první triumvirát.
Co bylo společným cílem všech tří jeho členů?
2. Proč se první triumvirát rozpadl?
3. Jak se stal jediným vládcem římské říše Caesar?
4. Jak byly Caesarovou vládou porušeny republikánské zvyklosti?
5. Popiš, jak vznikl druhý triumvirát. Kdo byli jeho členové?
6. Proč se druhý triumvirát rozpadl?
7. Jak a kdy skončilo období římské republiky?

Obr. 34 – Vítězný oblouk v Orange [oranž]
Vítězný oblouky nebo vítězné sloupy byly stavěny na oslavu vítěze (triumfátora → Obr. 25) a mají podobu brány s jedním nebo třemi průchody.

Obr. 36 – Počet obyvatel Římské říše

Celkový počet obyvatel Římské říše na počátku 1. století n. l. se odhaduje na 45, 5 milionu. Na grafu vidíte, kolik procent celkového počtu tvořili obyvatelé jednotlivých oblastí.

- Urči tři oblasti Římské říše s největším počtem obyvatel.
- Spočítej, kolik obyvatel žilo v 1. století n. l. v samotné Itálii.

Co je to mys?

Proč je každý čtvrtý rok našeho kalendáře přestupný? Kdy bude nejbližší přestupný rok?

Jak probíhá v současné době adopce dítěte?

Jak se dnes náš stát stará o své válečné veterány?

P. Augusta, F. Honzák – *Jak se žilo ve starověku*

R. Cowan – *Římská bojová taktika*

H. Doskočilová – *Diogenes v sudu*

E. H. Gombrich – *Stručné dějiny světa pro mladé čtenáře*

CÍSAŘSKÝ ŘÍM

- Jaký byl rozdíl mezi vládou v dobách římské republiky a v dobách triumvirátu?
- Které kmeny sídlily na našem území v 1. a 2. století n. l.?

princeps, což znamená „první muž ve státě“. Znamenalo to, že byl **doživotně zvolen nebo jmenován do všech důležitých funkcí**, jako byl úřad konzula či tribuna lidu. Úřady, které fungovaly za republiky, sice dál existovaly, ale jejich moc byla omezená a vůli Octaviana a jím jmenovaných úředníků nebylo možné vzdorovat. Byl také zaveden zákon o **urážce majestátu**, s jehož pomocí mohl Augustus stíhat své odpůrce. Podle titulu princeps se nazývá toto období římských dějin **principát**. **Římská říše se stala vlastně císařstvím.** (→ Obr. 1)

Augustova doba

Svou moc opíral Augustus především o armádu. Pokračoval ve výbojích proti Germánům, s nimiž začal už Caesar. Jeho vojska se dostala až k Labi. Hranice říše zajistil dobře vycvičenou armádou a **vyhlásil na celém území říše mír** – pax Romana. (→ Obr. 3) Velkou pozornost věnoval také provinciím. Za Augustovy vlády došlo k rozmachu stavební činnosti v Římě. Město se rozrostlo a žil v něm téměř milion obyvatel. Tato doba je považována také za zlatý věk římské literatury. (→ O Augustovi) Augustus sám se setkával s historikem Titem Liviem a podporoval také mnohé básníky. Ti ho na oplátku opěvovali ve svých dílech. Rovněž další významní Římané podporovali umělce – v tom proslul zejména Augustův rádce a důvěrník Gaius Cilnius Maecenas [gájus silnyjus mécenás].

Obr. 1 – Octavianus Augustus

Jako vládce používal Octavianus titul Imperator Caesar divi filius Augustus [imperátor cézar divi filijus augustus]. **Imperator** znamená vládce impéria, Augustus znamená vznešený a Caesar divi filius označuje, že byl synem Caesara, který byl po své smrti prohlášen za boha.

- Porovnej tuto sochu se sochou Doryfóra (→ s. 94 Obr. 17). Mají něco společného?

Obr. 2 – Modlící se Livia Drusilla

Třetí manželka Octaviana Augusta se jmenoval Drusilla. Byla velmi ctižádostivá a jako **rádčyně svého manžela měla i politický vliv**. Usilovala o to, aby se její syn z předchozího manželství Tiberius stal Augustovým nástupcem.

O Augustovi

Římský historik Suetonius sepsal dílo známé jako *Životopisy dvanácti císařů*. O Augustovi píše například:

„Království, kterých se zmocnil právem válečným, s malými výjimkami buď zase vrátil těm, kterým je odňal, anebo je přidělil cizozemcům. Spojenecké krále spojil také mezi sebou vzájemnými příbuzenskými svazky. [...] Dokonce děti velmi mnohých králů dával vychovávat a vzdělávat spolu se svými vlastními.“

- Jak se Augustus choval k panovníkům dobytých území?

Zároveň Augustus vnímal morální úpadek, který se v Římě projevoval především rozkladem rodiny. Augustus tak zavedl zákony, které měly těmto neduhům zabránit – například neženatí muži nemohli dědit a stát naopak podporoval rodiny s více dětmi.

Obr. 3

– Oltář míru

Tuto překrásnou stavbu nechal Augustus vybudovat na Martově poli v Římě. V den

Augustových narozenin směřoval stín obelisku, který stál opodál, do středu Oltáře míru – měl tak všem připomínat, že Augustus byl zrozen k tomu, aby přinesl římskému světu mír.

CÍSAŘSKÝ ŘÍM

Na konci života určil Augustus svého nástupce. Byl jím jeho nevlastní syn Tiberius. Jmenováním nástupce tak učinil poslední krok, aby se z Římské říše stala skutečná monarchie. Římsí císařové pak vládli impériu po více než 400 let.

Obr. 5 – Tiberiův palác

V průběhu své vlády si nechal Tiberius postavit sídlo na pahorku Palatinu nad Forem Romanem. Pro označení císařské stavby se vžilo slovo palatium [palácium], palác.

Tiberius Tiberius byl ještě za vlády svého otce Augusta úspěšným vojevůdcem. Když Augustus zemřel, stal se Tiberius již jako padesátiletý muž císařem. (→ Obr. 5) Vládl rozsáhlé říši a její správa vyžadovala udržování velké armády (→ Obr. 6) a byla finančně náročná. Tiberius proto **zaváděl úsporná opatření**, kvůli nimž ztratil oblibu. Navíc se stal ke stáru podezřivavým a krutým jak k cizím lidem, tak i k vlastní rodině. Ke konci života se uchýlil na **ostrov Capri** [kapry]. Ještě deset let ale odtud **řídil stát pomocí dopisů**.

Caligula Tiberiův vnuk Caligula [kaligula] byl přijat s nadšením. (→ Obr. 7) Vrátil práva senátu a zrušil zákon o urážce majestátu. Během své nedlouhé vlády se ale změnil a **začal se chovat nevyzpytatelně a nevidaně krutě**. Chtěl se nechat prohlásit za boha, nutil bohaté lidi, aby mu odkazovali v závěti svůj majetek, nařizoval četné popravy, svého oblíbeného koně chtěl jmenovat konzulem. Nikdo, ani členové jeho vlastní rodiny, si nemohl být před jeho krutostmi jist. Po pěti letech vlády byl **zabit členem své osobní stráže**.

Claudius Caligulův strýc Claudius [klaudyjus] se jako padesátiletý stal císařem. Snažil se především **zdokonalit státní správu**, na místa úředníků jmenoval lidi podle jejich schopností bez ohledu na původ a zasloužil se o další rozvoj Římské říše. Budoval silnice, vodovody, zakládal přístavy. K území říše připojil jižní Británii. Claudiova manželka Agrippina donutila císaře, aby svým následníkem jmenoval jejího syna Nerona. Když tak učinil, nechala Claudia otrávit jeho oblíbeným jídlem – hříbky.

Obr. 4 – Císařská pošta

Augustus po sobě zanechal kromě fungující státní správy také císařskou poštu. Podél důležitých silnic byly rozmístěny asi ve vzdálenosti denního pochodu legie (30 km) poštovní stanice (lat. *statio posita* = zastávka na cestě, odtud nese název i naše pošta).

Obr. 6

– Římský legionář

Za vlády císaře Tiberia se proměnila podoba výstroje legionářů. Objevil se nový článkovaný pancíř, který nahradil původní drátěné košile (→ s. 106).

garda = tělesná stráž panovníka

imperátor = nejvyšší vládce říše

kolón = drobný zemědělec, nájemce půdy

majestát = vznešenost, titul panovníka

principát = státní forma

v dobách raného

císařství

Obr. 7

– Caligula

Tiberiův nástupce je znám pod svou přezdívku Caligula (vlastním jménem byl Gaius Caesar Augustus Germanicus [germanikus]). Svou přezdívku dostal v dětství a znamená "botička". Jeho otec ho totiž brával na válečná tažení a chlapec nosil zmenšenou uniformu římského vojáka včetně botiček.

Obr. 8 – Nero

V roce 64 n. l. došlo k rozsáhlému požáru Říma. Po městě se brzy šířily zvěsti, že požár dal založit sám císař. Zároveň byli podezřelí ale i křesťané, a tak Nero, aby od sebe odvrátil nepříjemné podezření, nechal zatknout několik tisíc křesťanů, nad nimiž byly vyneseny rozsudky smrti.

Nero Nero nastoupil na trůn okázale – uspořádal nákladné hry, vydal přiděly potravin chudým. Z počátku se řídil radami svého učitele, filozofa **Senecy** [seneky]. Brzy se však způsob jeho vlády změnil a Nero se **začal zbavovat lidí, které považoval za nebezpečné** – svých příbuzných včetně matky, nechal popravit mnohé senátory, sebevraždu spáchal i Seneca. Za Neronovy vlády také začali být **pronásledováni stoupenci křesťanství**, nového náboženství, které vzniklo v Palestině. (→ Obr. 8) **Sám se považoval za velkého umělce.** Legie v provinciích se začaly proti Neronovi bouřit a vzpoura se přenesla i na císařskou gardu. Nero uprchl z Říma, a když hrozilo, že bude dopaden, spáchal sebevraždu.

Obr. 9 – Podzimní zemědělské práce na mozaice z 2. nebo 3. století n. l.

Jelikož v době císařství již nebylo tolik dobovačných válek, nepřibývalo otroků. Velkostatkáři tak začali část své půdy pronajímat tzv. kolónům, což byli svobodní rolníci, ale někdy i otroci. Kolóni odváděli pravidelné dávky velkostatkářům, zbytek výnosů si mohli ponechat. Snažili se tak, aby výnosy měli co nejvyšší.

Adoptivní císaři

Po smrti Nerona upadla říše do zmatku, během jednoho roku se vystřídali dokonce čtyři císaři. Na konci 1. století n. l. a ve 2. století pak vládli císaři, kterým se říká **adoptivní**. Vládnoucí panovník si totiž vybral za svého života muže, kterého pokládal za nejschopnějšího k řízení říše, a toho **adoptoval jako svého syna**. Tento způsob výběru nástupce znamenal, že mnozí z těchto císařů byli rozumní a schopní panovníci.

Traianus Za císaře Traiana dosáhla Římská říše svého největšího rozsahu. (→ Obr. 10) Traianus připojil k říši nové provincie v Dácii (→ Obr. 11), Arménii a provincii Arábii, vydal se na tažení do Mezopotámie a stanul až na březích Perského zálivu. Římská říše byla na vrcholu rozkvětu. Byly stavěny nové silnice, vodovody, vzkvétala města, vyrostl také například most přes Dunaj. Traianus pečoval i o vnitřní politiku – například zavedl **vyplácení podpory chudým dětem**. Na severní a východní hranici říše dobudoval opevnění, které mělo chránit hranice – to se nazývalo **limes Romanus**. Již během svého života se mu dostalo titulu Optimus, česky „nejlepší“. (→ O Traianovi, s. 119) Zemřel při návratu z mezopotámského tažení.

Obr. 10 – Největší rozsah Římské říše za Traiana

Obr. 11

– Detail Traianova sloupu
Sloup je spirálovitě ozdoben reliéfem oslavujícím Traianovo vítězství v Dácii (dnešní Rumunsko).

Obr. 12

– *Hadriánova villa*
Podoba jednotlivých staveb, které byly součástí rozsáhlého areálu, byla často odvozena od památek, které císař při svých cestách navštívil.

Hadrianus Traianovým nástupcem byl Hadrianus, který pocházel z Hispánie. Pokračoval v **budování opevnění říše** tam, kde nebyly přirozené hranice. Nejznámější je takzvaný Hadriánův val v Británii. V Římě nechal postavit chrám Venuše a Romy, největší v celé říši, a zřídil si také velkolepé letní sídlo, jehož pozůstatky ohromují dodnes. (→ Obr. 12)

Marcus Aurelius Nejvýznamnějším z adoptivních císařů byl Marcus Aurelius [markus aurélijus]. (→ Obr. 13) Během jeho vlády postihly říši různé katastrofy – záplavy, zemětřesení či mor. Navíc říši napadali barbaři, a to především **germánské kmeny Markomanů a Kvádů**. Ti zaútočili na limes Romanus, prolomili jej a dostali se až do severní Itálie. Marcus Aurelius dokonce musel, aby měl dost prostředků na vedení války, prodat část svého majetku. Germány nakonec **zastavil a vytlačil je za hranice říše**. Již od mládí se Marcus Aurelius zajímal o **filozofii** a byl autorem několika filozofických spisů, které psal v řečtině. Tato jeho průprava se projevovala i v politice – dokonale se ovládal, byl mírný, projevoval pochopení pro druhé a byl ochoten přijmout mínění druhých. Když zemřel ve vojenském táboře ve Vindoboně (dnešní Vídeň) na mor, byla jeho smrt přijata s všeobecným smutkem.

Za vlády prvních císařů, v období nazývaném principát, se Římská říše rozrůstala a bohatla. Svou moc opírali císařové především o armádu. Augustovu dobu pokládáme za zlatý věk římské kultury, za císaře Traiana dosáhla říše svého největšího rozsahu. Římsští císařové zároveň posilovali obranu hranic budováním pohraničních opevnění. Za vlády císaře Marca Aurelia napadli říši Germáni, ale byli poraženi a zatlačeni zpět.

1. Vysvětli, co je to principát. Jaký je rozdíl mezi principátem a republikou?
2. Které reformy provedl Octavianus Augustus?
3. Porovnej vládu jednotlivých Augustových nástupců. Proč byli Caligula a Nero neoblíbeni?
4. Jak nastupovali na trůn adoptivní císaři?
5. Popiš s pomocí mapy, která území ovládala Římská říše za Traiana.
6. Co je to limes Romanus?
7. Jak dopadly války Marca Aurelia s Germány?

O Traianovi

Napsal Eutropius, římský historik, ve 4. století n. l.:

„Avšak válečnickou slávu překonal svým ohleduplným vztahem k občanům a svou mírností. V Římě i v provinciích jednal se všemi jako se sobě rovnými, navštěvoval své přátele, když byli nemocní, nebo když slavili svátky, [...] nezvětšoval na něčí úkor příjem státní pokladny, byl štědrý ke všem [...] K počtě jeho památky trvá až dodnes zvyk, že senát neoslavuje císaře jinak než touto akclamací: Šťastnější než Augustus, lepší než Traianus.“

(aklamace = vzdát někomu čest)

- Jakých vlastností si Eutropius na Traianovi cenil?
- Zkus přijít na to, proč považovali Římané Augusta za šťastného.

Obr. 13

– *Jezdecká socha Marca Aurelia*

Kdo se dnes označuje jako mecenáš (podle římského Maecenase)?

S pomocí zeměpisné mapy a mapy na obr. 10 urči, kde měla Římská říše přirozené hranice a kde se naopak muselo vybudovat opevnění.

Které zvíře přenášelo ve starověku a ve středověku mor?

P. Augusta, F. Honzák
– *Jak se žilo ve starověku*
E. H. Gombrich – *Stručné dějiny světa pro mladé čtenáře*
J. Kvirenc – *Evropa do roku 1914. Historie v dokumentech*

